

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOVENSКИH
KRŠČANSКИH UČITELJSКИH
IN KATEHETSКИH DRUŠTEV

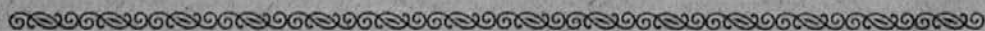

Bogu srce
mladini ljubezen
domovju zvestoba

L. XVIII. ♦ 1917 ♦ ŠTEV. 2.

Vsebina:

Pedagoška premišljevanja učitelja Samotarja. Poročnik nadučitelj Fr. Samec	25
Poučuj pravilno! J. Kramar	28
Izvajanje enačb iz elementarnih računov. — a —	31
Kje in kam? L. C.	34
Pouk slabonadarjenih otrok. Anica Lebar	35
Nadzorovanje šol v Črni gori. M. Jovan	37
Katehetski vestnik:	
Katehetsko gibanje	40
Katehetske beležke	41
Zgledi, uporabni pri katezezi	42
Učiteljski vestnik	43
Raznoterosti	45
Slovstvo in glasba	46
Kadar se Ciciban joče. P. H. Sattner	47

»SLOVENSKI UČITELJ« izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 krone. (Naročnina in članarina za »Slomškovo zvezo« 5 K; naročnina in članarina za »Društvo slovenskih katehetov« 5 K; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 6 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema uredništvo »SLOVENSKEGA UČITELJA« V LJUBLJANI.

Urednika: A. ČADEŽ, katehet v Ljubljani, in FR. JAKLIČ, nadučitelj, drž. in dež. poslanec. Oblastem odgovoren IVAN RAKOVEC. Tisk Katoliške tiskarne.

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOVENSKIH KRŠČANSKIH UČITELJSKIH IN KATEHETSkih DRUŠTEV. ■ LAST „SLOMŠKOVE ZVEZE“ IN „DRUŠTVA SLOVENSKIH KATEHETOV“.

L. XVIII. ŠTEV. 2.

V LJUBLJANI, DNE 15. FEBRUARJA 1917.

Pedagoška premišljevanja učitelja Samotarja.

Poročnik nadučitelj Fr. Samec.

(Dalje.)

Par besedi o individualni vzgoji. V istem trenutku, ko tekmujejo različne metode, da bi napravile iz razredov nekake »škatlice« za vžigalice, kjer bi bili vsi učenci enaki, kjer bi vsi enako mislili, se na dolgo in široko razpravlja o individualni vzgoji.

Vzemimo kako basen ali kako drugo berilce iz čitanke. Človek bi mislil, da je za duševni razvoj otrok čisto vseeno, ali razume vsebino dotičnega sestavka tako ali tako; — zdaj pa poglej »učne slike«. Tu imaš tiskan potek misli ne samo enega, ampak vseh učencev, ki se njih učitelji oprijemljejo dotičnih učnih slik. Mar bi ne pridobili otroci več, ako bi čitali tako stvarco samostojno in bi si sami nekaj predstavljali, čeprav bi bile dotične predstave morda napačne. Koliko prave poezije se na ta način vzame otrokom!

Svobodno se je deček igral z mačko in marsikaj je že opazil na njej: da ima mehko dlako, ostre kremplje, da se rada umiva, da se ji oči svetijo v temi itd. Toda prišel je v šolo in vse njegovo opazovanje in vso njegovo znanost o mački je učiteljica vklenila v šest formuliranih stavkov. In kako so se učenci naučili te stavke! Torej bomo rekli: »Mačka ima ostre kremplje.« Ponovi A, B, C... Ponovite vsi! Sedaj napišem ta stavek na tablo. Itd. Kakor bi imela kaline pred seboj. Seveda je izdal sliko o mački izkušen šolnik ali celó sam gosp. nadzornik, torej si učiteljica ne bo upala česa prenarajati.

In pri tem se razpravlja na dolgo in široko o individualni vzgoji. Ah, ti pedagoški spisi! Precej sem že čital in še vedno so mi knjige prijetna zabava, vendar nobenih spisov nisem čital s tako malim pridom kakor pedagoških novejšega datuma. O njih pač veljajo besede Cankarjeve, ki jih rabi v »poglavju o bradavici«, kjer persiflira slovensko politiko: Drugi z daljnogledom, mi pa z mikroskopom.

Recimo, da se v glavi kakega vadniškega učitelja kje na Dunaju ali v Berlinu rodi nova ideja ali tudi samo nov izraz. Seveda spiše dotičnik članek in ga pošlje odličnemu pedagoškemu časopisu; zakaj je pa vadniški učitelj. Tako pride ideja tudi k nam. Mogoče šele po par mesecih, pride pa

vendar. Sedaj pa začne deževati pedagoških spisov. Vse luči, ki žare na nebu slovenskega šolstva, posvetijo v temo. Najprej par razprav, potem nekaj doneskov iz lastne prakse, dalje nekaj praktičnih nasvetov izkušenih šolnikov in ne vem, kaj še vse. Ta demonstracija traja par mesecev, dokler snov ni izčrpana, glasovi postajajo tišji in tišji, nazadnje cela zadeva zaspi in nihče več ne misli nanjo. Za Dunaj ali Berlin ima ideja lahko svoj pomen, če bo obrodila pri nas kaj sadu in je sploh vredna besede, o tem se seveda nihče ne vpraša.

Ker se toliko govori o individualni vzgoji, zakaj se učitelju ne prizna njegova individualnost? Učitelj naj vpoštevava individualnost vsakega učenca posebej; da bi pa on imel kolikor toliko prosto roko pri pouku, o tem seveda ni govora. Toda prvi predpogoj individualne vzgoje je ta, da pride individualnost učiteljeva do veljave. Zato ni prav nič čudno, če se je marsikateri učitelj že pred petdesetimi in več leti ravnal po pravilih, ki se sedaj kot Bog ve kake nove misli vlačijo na dan.

Mislil sem zapisati še par besedi o estetiški, umetniški, vojaški in ne vem kakih vzgoji še, toda takoj zaidem predaleč. Najbolje bo, če pridemo k p o s a m e z n i m p r e d m e t o m.

Ker vzamem vse, kar zapišem o stari šoli, iz lastnih spominov, naj omenim še, v kakih razmerah je bila ona šola, kjer sem dobival prvi pouk. Bila je takrat trirazrednica, ki se je pa ravno v istem času izpremenila v štirirazrednico, da sem prestopil iz drugega takoj v četrti razred. V prvem razredu je bil poldnevni pouk, popoldne dve uri prvo, dopoldne tri ure drugo šolsko leto. V ostalih razredih je bil celodnevni pouk. Nedelja in ponedeljek sta bila prosta, samo pozimi je bila ob četrkih ponavljalna šola. Prvi razred je poučeval »ta stari šumašter«, druge razrede mlajše moči.

»Stari« je ravnal z otroki seveda »kruto«. Popoldne je bil še dovolj človeški, če ga ni Lenka, njegova žena, razjezila, kar se je pa žalibog večkrat pripetilo. Otroci so se precej prosto gibal v razredu. Ven je smel iti, kadar je kdo hotel, gledal je le na to, da nista bila dva naenkrat zunaj, ker se je že razvila včasih na stranišču kaka igra za »knofe«. Če je kdo hodil od table v klop pet ali deset minut, ni bil mogoče pokaran, raje pohvaljen. Hoditi je moral tako, da se je jedva premikal in s krčevito stisnjenimi ustnicami kimal svojim součencem. Tudi jesti je bilo dovoljeno; le včasih je tega ali onega, ki si je basal kruh v usta, potipal po čelu in mu rekel, da je že sit, ker je njegovo čelo trdo. Pri pisanju ni tudi nič rekel, če smo govorili in »nazaj gledali«. Pozimi smo šli lahko k peči ali celó na peč. Zlasti pred šolo se je čisto otroško pogovarjal z nami, če je bil dobre volje. Toda če je prišel z urnimi koraki v razred, z desnico si segel v lase, z levico v žep suknje, potegnil iz njega kurje pero in potrebil zobe, pero zopet vtaknil v žep nazaj, razpeto suknjo prekrizal na prsih in jo pritisnil z levo roko, z desno napravil velik križ za molitev, potem pa s sklenjenima rokama nepotrpežljivo dajal takt, da smo prej odmolili — takrat pa je bilo joj! Ob takih prilikah si je privoščil zlasti ponavljalce, ki še niso poznali črk. — Učni jezik je bil dobrepoljsko narečje in najtrivialnejši izrazi so bili na dnevnem redu. — Sedaj pa k predmetom!

Jezikovni pouk. V prvem letu ni bilo drugega nego čitanje in pisanje brez vsakega nazornega nauka. Kakšna je bila metoda, sem omenil nekoliko že prej. Razdeljeni smo bili v dve skupini: v velike in male. »Veliki« so bili tisti, ki so znali čitati brez palice in so čitali samo iz abecednika. »Mali« so hodili čitat k stenski tabli, kjer je dostikrat šiba pela. Seveda se je večina trudila, da bi prišla k velikim, in mnogim se je res tudi posrečilo, tako da so na koncu leta z nekaterimi izjemami vsi čitali »drobno« — berilne sestavke iz abecednika. Kdor je čital do zadnjega pri malih, je ponavljal še eno leto. Tega se je držal učitelj tako trdovratno, da so se dobili otroci, ki so končali šolo v prvem razredu. Značilen za ono dobo je sledeči slučaj: Neki učenec se je prvo leto še precej dobro držal, tako da je prestopil v drugo šolsko leto. Toda tu se je zanemaril. Vsled slabega obiska je znal vedno manj in na koncu leta celo vseh črk ni poznal. Kaj je storil učitelj? Tretje leto ga je dal zopet nazaj med male popoldne, da je zopet začel vse od kraja.

Podobno kakor v prvem, je bilo tudi v drugem šolskem letu. Tu smo dobili že staro »drugo berilo in slovnico« iz c. kr. zaloge šolskih knjig. Začeli smo čitati kar od kraja in čitali vedno naprej, dokler nismo prišli do konca. Potem smo začeli zopet s prvim berilnim sestavkom. To je bilo res pravo mehanično čitanje. Čitali smo brez naglasa, brez ozira na pomen. Nikdar se ni učitelj izpozabil, da bi bil vprašal, kaj pomeni ta ali ona beseda. Če si kaj mislil pri čitanju, je bilo dobro, če ne, pa tudi.

Pri čitanju ni bilo treba misliti, to je res, toda preskrbel nam je na drug način, da smo mislili. Dal nam je namreč vsak dan nekaj naučiti se na izust. (Mi smo rekli: 'z glavé.) Ni dal sicer mnogo, vendar smo se učili jako težko, ker navadno nismo razumeli pomena dotičnega sestavka. Največ smo imeli pri berilu »Jež in lisica« — cel prvi odstavek, kakih sedem ali osem vrstic, najmanj pri berilu »Sloga jači, nesloga tlači«, samo prvi stavek: Neki oče je imel sedem sinov. Zlasti v začetku, dokler se nismo privadili, je bilo jako težko. Trajalo je precej časa, da si čital stavek tako gladko, kakor je bilo treba povedati. Potem si si moral še zapomniti skupino neznanih besed, lepo po vrsti, kakor so bile zapisane. In znati si moral, če ne, si pa prišel med »zaprtke« in si ostal v šoli toliko časa, da si se naučil. Ta brezobzirna strogość nas je silila, iskati si pripomočkov, da smo si prisvojili tvarino. Le redkokrat so nam bile vse besede — ali vsaj večina besed — znane, zato smo si morali večinoma sami iskati sliko, ki nam je služila kot opora pri učenju. N. pr. stavek: Solnce in dež sta se prepirala, kateri bo prvi prisilil popotnika, da sleče svoj plašč. — Solnce in dež sta bila že stara znanca. Bolj težko je bilo najti, kaj pomeni: sta se prepirala. Zakaj ni bilo zapisano: sta se kregala? Potem bi bilo lahko; tako pa je bilo treba iskati med znanimi izrazi, da je prišel pravi na vrsto. In ta je bil: »pregovarjala« sta se. Malo čudno se mi je sicer zdelo, kako se moreta solnce in dež pregovarjati ali kregati, »ko nimata ust«, toda nazadnje je že moralo tako biti, saj v »storijah«, ki sem jih že mnogo vedel takrat, tudi govorijo vse mogoče reči. Popotnik mi je bil tudi že znan, ker sem že prej parkrat čital o njem. To je bil mož s krivo palico, ki gre po

cesti: »vandrovec«. Toda kako pride »vandrovec« do plašča? Plašč imajo vendar samo gospod pri maši. A ker je zapisano, mora že biti tako. Torej pravi mašni plašč nosi ta popotnik. Še eno vprašanje je bilo treba rešiti, in sicer, kako pokrivalo nosi popotnik. Klobuk na noben način ni na mestu, gospod pred oltarjem so gologlavi (jaz sem mislil: razoglati), na bîret se nisem spomnil in dal sem mu pod vtisom neke slike škofovsko kapo na glavo. Tako »adjustiran« je korakal moj popotnik po cesti.

Sicer sem vedel že takrat, da si predstavljam nekaj napačnega, vendar me to ni motilo, kajti moj namen je bil dosežen. Pri učenju omenjenega stavka sem potreboval žive slike, ki sem se opiral nanjo toliko časa, da sem znal stavek na pamet. In slika, mislim, je bila dovolj »živa«.

Ko smo čitali berilo dalje in prišli do mesta, kjer popotnik sleče plašč in se suši na solncu, se je ta slika res razblinila in popotnik je dobil svoj pošteni »rekelc« in klobuk.

V drugem šolskem letu smo imeli tudi slovnico. Kakor je pač bila slovnica takrat: kdaj se piše z veliko začetno črko, razlogovanje, spol, število in sklanjatev samostalnika. Dalje nismo prišli. Toda to smo morali znati — to se pravi: oddrdral sem vam »jelena« ali »ribo«, da je bilo veselje, toda čemu je sklanjatev, tega nisem vedel.

Tudi pisali smo jako mnogo. Kajti učitelj sam je imel mnogo pisarije in je opravil vse med poukom. Zato nam je dajal naloge: prepisovanje iz berila, izpisovanje tri-, štiri- ali petzložnih besed in druge vaje. Včasih je napisal tudi kar tjavendan kak stavek na tablo, ki smo ga potem pisali. N. pr. stavek: Slovenci, Hrvatje, Čehi, Rusi, Srbi, Bolgari so Slovani. Stavek smo kake trikrat napisali v zvezke, drugi dan smo ga morali znati na pamet. Kolikokrat mi je prišel pozneje ta stavek prav, čudno se mi je le zdelo, zakaj je učitelj Slovake izpustil. Očividno jih je prišteval Čehom.

Na ta način smo se učili jezika. Toda če misli kdo, da se nismo ničesar naučili, se jako moti. Ko sem čital na koncu drugega šolskega leta berila, kakor: Solon in Krez, Krez in Cir, Atila, Belizar in druge, sem bil zmožen, napraviti si tako jasno sliko, da mi je ni bilo treba nikdar popravljati, in vse te može sem pri zgodovini v gimnaziji pozdravil kot stare znance.

(Dalje.)

Poučuj pravilno.

Formalne stopnje pri verouku v ljudski šoli.

J. Kramar.

(Dalje.)

Prav tako n a z o r n o jim bo katehet opisal zgodbo o obljubljenem Odrešeniku, da bodo otroci spoznali božjo neskončno dobrotljivost in usmiljenost. Enako bo orisal Jezusovo rojstvo, njegova mlada leta in njegovo javno delovanje ter čudeže, da otroci spoznajo ter si za vedno v spomin vtisnejo, da je Jezus pravi Bog in torej njegov nauk — božji nauk. Na zgodbo o dvanajstletnem Jezusu v templju naj naveže nauk o o b n a š a n j u v c e r k v i. Vmesno naj uči na podlagi že znanih biblič-

nih podob molitve: Češčena Marija, angelovo češčenje, veseli del rožnega venca; potem resnice, ki jih je Jezus učil, oziroma razlagal, kakor šest temeljnih resnic, deset božjih zapovedi, sedem svetih zakramentov in Oče naš. Posebej še nauk o sv. Rešnjem Telesu in nekoliko o sv. maši.

Z velikim sočutjem jim bo razlagal Jezusovo trpljenje in njegovo smrt na križu ter žalostni del sv. rožnega venca. Iz tega bodo učenci spoznali, kako neizmerno nas je Jezus ljubil, pa vsled tega tudi upravičeno zahteva, da ga še mi ljubimo ter njegove zapovedi zvesto izpolnjujemo.

Govori naj o Jezusovem častitljivem vstajenju, vnebohodu ter prihodu Sv. Duha; nekaj o ustanovitvi sv. Cerkve ter o cerkvenih zapovedih. Prav je, da pove nekoliko o življenju in smrti Matere božje Marije ter uči častitljivi del sv. rožnega venca.

Tako bi bila splošno izčrpana vsa tvarina po učnem načrtu za prvo šolsko leto, pa prikrojena prvi formalni stopnji pri učenju.

V drugem šolskem letu, ko znajo učenci vobče že brati, uči katehet prav isto, kakor v prvem, s pomočjo »Malega katekizma«, ki pa mora imeti biblično podlago. Za pojasnilo naj rabi biblične slike iz prvega šolskega leta ali pa tudi »Kratke zgodbe«, vendar glavna učna knjiga naj bi bil »Mali katekizem«. S pomočjo takega nazornega nauka se učencem pojmi razbistrijo, bistvo reči jim je bolj jasno. V tem pa je tudi druga stopnja pri učenju. Po abstrakciji namreč razum razbere pojme reči ter jih med seboj uredi. V prvem šolskem letu se otroci niso mogli tako urejeno in temeljito učiti verskih in dejanskih resnic, v drugem šolskem letu se pa s pomočjo »Malega katekizma«, oprtega na nazorni nauk, že uče vprašanja za vprašanjem, kar jih je namreč najvažnejših, ter tako svoje znanje v krščanskem nauku izpopolnijo in pravilno uredi. Najbolje je začeti s šesterimi temeljnimi resnicami, ki so učencem dobro znane iz prvega šolskega leta. Kot izpopolnilo teh pride takoj na vrsto apostolska vera, ki se po členih razlaga zvrstoma, posebno tisti členi, ki so važnejši in potrebnejši, kakor o Božu, ustvarjenju vidnega in nevidnega sveta, posebej o angelih in o človeku, o obljubljenem Odrešeniku Jezusu Kristusu, njegovem rojstvu, otroških letih, njegovi mladosti itd. Kajpada po važnosti in potrebi. Tukaj ne govorim o pripravi na sv. zakramente, ki naj bo posebna, pa tudi v logični zvezi s predstoječimi nauki, ampak le o predpisani učni tvarini dotičnega razreda.

Ako gre vse po sreči in je reden pouk, bo katehet do konca šolskega leta že predelal najvažnejše verske resnice, razvijajoče se iz apostolske vere; nekaj molitvic pa že itak znajo, posebno če jih vselej par minut skupno molijo ob koncu ure.

Toliko je dovolj za drugo šolsko leto. Preveč se ne sme zahtevati od malih učencev, osobito ne od manj nadarjenih, saj bodo še več let hodili v šolo ter se v verskem znanju stopnjema izpopolnjevali.

V tretjem in četrtem šolskem letu pride na vrsto »Srednji katekizem«, ki se razlaga z nazornimi pripomočki. Učenci so že

precej odrasli, torej se od njih sme tudi več zahtevati; učno knjigo morajo čimdalje bolj spoznavati ter se ji privaditi, da jo bodo znali tudi v poznejšem življenju od časa do časa rabiti. Učenci morajo verske in dejanske resnice ne samo razumeti, ampak tudi trajno v spominu ohraniti, zato se jih pa morajo tudi po potrebi na pamet učiti. To pa tvori tudi tretjo stopnjo pri učenju. Da si učenci laže zapomnijo učno stvarino, naj katehet v tretjem, osobito pa v četrtem letu rabi v začetku predavanja »Velike zgodbe«, ki se nanašajo na dotično katekizmovno vprašanje, katero hoče razlagati dotično učno uro. Iz zgodbe izvaja versko, oziroma dejansko resnico, nanašajočo se na katekizmovno vprašanje; dobro je tudi na koncu razlage še vse pojasniti s pripravno biblično, liturgično ali s primerno sliko sploh. Teга reda se je pa treba držati zato, ker se iz zgodb naravnost izvajajo verske in dejanske resnice, slike jih pa samo pojasnijo.

Tako bi bila v splošnem izčrpana tvarina na ljudskih šolah po deželi, osobito v prvih štirih letih; pa tudi pozneje bodi glavna učna knjiga katekizem, vse drugo je le pomoček katekizmu. Če more katehet učno stvarino v zvezo spraviti s cerkvenim letom, bo tem bolje. Splošno načelo pa naj bo, da iz verstva ne smemo preveč zahtevati, kakor se je zahtevalo v stari šoli. Kako psihološko nepravilno in prav žalostno je, če ima učenec višjih razredov, osobito v izpustnici slab red iz verouka, ki je na prvem mestu v spričalu ter se najpreje opazi. Obsojen je več ali manj katehet sam. To je pretiran intelektualizem, ki previsoko ceni umsko izobrazbo, ki ni utemeljena v načelih katoliške dogmatike in moralke. Katehet mora pač pravilno poučevati, a pred vsem vzgajati.

Kdor pravilno poučuje, rabi manj časa in manj truda, pa so uspehi boljši. Slabih uspehov vzrok so res tudi učenci, ki so pogostokrat leni, zabiti, ne obiskujejo redno šolskega pouka, posebno sedaj v vojnem času, ko so vse šolske postave oslabele, imajo doma slabo vzgojo; domača hiša ne samo da ne podpira šole, ampak jo češče še ovira.

Pa tudi katehetu je včasih pripisati del neuspehov v šoli. Marsikdo nima pravega veselja za šolo, pa zato tudi ni tiste intenzivne brige, ki je potrebna, da se kaj doseže. Vzgoja gotovo trpi povsod, kjer ni gorke vneme. V takem slučaju se je v prejšnjih letih tudi prvo sv. obhajilo rado zategnilo, ker so nekateri smatrali to kot nekak pritisk za učenje; toda izkušnja je izkazala le nesrečne posledice. Na neki šoli sem dobil 15 dečkov, ki so bili že 14 let stari ter niso več v šolo hodili, a niso bili še pri prvem sv. obhajilu. Na njihovo prošnjo sem jih učil posebej, da so opravili svojo krščansko dolžnost. V drugi župniji sem dobil 17 let staro deklico, ki ni bila še pri prvem sv. obhajilu, in šest dečkov, od katerih je bil najmlajši star 14 let, najstarejši pa 20 let, da je imel spomladi listek za vojaški nabor. Vsi ti pa niso bili niti pri sv. spovedi niti pri sv. obhajilu. Tudi k sv. maši niso hodili, ker jih je bilo sram pred ljudmi, ker so se iz njih norčevali. Posebej sem jih učil ter jih pripravljaj za sv. zakramente, ki so jih po zadostni pripravi pobožno prejeli ter so potem prav radi hodili

tudi k sv. maši. Vsi so radi hodili k pouku, le štirinajstletni deček ne. Šel sem večkrat na dom, da ga pripravim k temu, pa ko me je fant od daleč zagledal, mi je vselej ušel v hosto. Matere ni več imel, oče je bil še dokaj dober, a premehak, da se ga ni nihče bal. Goreče sem prosil Boga za pomoč. Nekoč je nastal pretep med bratoma. Omenjeni trmasti deček je pa brata po nesreči tako močno s sekuro po glavi udaril, da ga je ubil. Fant je bil ves prestrašen, ker mu je bilo od okrajnega sodišča naznanjeno, da bo prišel pred porotno sodišče. Domači župnik je moral uradno poslati spričalo nravnosti na pristojno okrajno sodišče, ki je tem potom izvedelo, da hudodelni deček ni bil niti pri spovedi niti pri sv. obhajilu. Sodni adjunkt je uradno prišel na dečkov dom ter mu povedal, da mu bo trda predla, ker še ni prejel sv. zakramentov. Svetoval mu je, da naj gre k meni ter me naj lepo prosi, da ga pripravim za sv. zakramente. Deček me je ves ponižen in solzan prosil, da bi ga poučil za prvo sv. spoved in prvo sv. obhajilo. Vestno se je pripravljaj na sv. zakramente ter dobro pripravljen in ves skesan prejel zakrament sv. pokore in sv. Rešnjega Telesa ter mi je bil zelo hvaležen. Pred porotnim sodiščem je bil oproščen. Pravijo, da čez sedem let vse prav pride.

Kaj je bil pa glavni vzrok velike zanemarjenosti nekaterih učencev? Bila je ta nesreča, da se župnija in šolski okoliš nista krila. V dotični župniji so otroci bili všolani v pet različnih šol, od katerih so bile štiri v tujih župnijah. Na teh so poučevali katehetje, izmed katerih eni niso bili tako ustvarjeni za šolo, drugi pa prestrogi ter nevešči v katehiziranju, zato so učenci deloma zanemarjali šolski pouk, deloma pa so se bali šole ter tako vedno bolj zaostajali v znanju in vzgoji. Ko sem vsako leto oznanil poseben pouk za prvo sv. obhajilo, je imel vsak gospodar pastirja, ki je hodil k pouku; ko so taki dečki opravili svojo krščansko dolžnost, so odšli zopet v svoj kraj.

(Dalje.)

Izvajanje enačb iz elementarnih računov.

Razlaga — a —.

I.

V naši računici za prvi razred ljudske šole čitamo na strani 5 naloge: $2 + 1 =$, potem $2 + = 3$, dalje $1 + 2 =$ in $1 + . = 3$. Izvršene naloge $2 + 1 = 3$ ter $1 + 2 = 3$ niso drugega kakor enačbe (četudi otrokom na tej stopinji tega ne povemo). Obliko $1 + . = 3$ lahko tudi tako-le napišemo: $1 + x = 3$ (namesto pike smo postavili črko x kot neznano število), in to je enačba z eno neznanko; istotako $2 + x = 3$. V prvi enačbi je torej neznanka $x = 2$, v drugi pa 1. Otroci to hitro napamet pogode ali pa s pomočjo računskega stroja. Učencem višjih razredov pa to pojasnimo na drug način. Namesto $1 + x = 3$ lahko tudi napišemo: $x + 1 = 3$; potem vidimo, da ima x število 1 preveč; ako mu to odštejemo, moramo tudi od 3 število 1 odšteti, da ne porušimo enačbe, in tedaj

imamo: $x + 1 - 1 = 3 - 1$ ali $x = 2$. Ravnotako napišemo lahko na mesto $2 + x = 3$ tudi: $x + 2 = 3$; x ima sedaj 2 preveč in to na vsaki strani enačbe odšteto da: $x + 2 - 2 = 3 - 2 = 1$. Več takih zgledov dovede do pravila: Število lahko prestavimo na drugo stran enačbe z nasprotnim znakom. $1 + x = 3$ da $x = 3 - 1$ in $2 + x = 3$ da $x = 3 - 2$. Na strani 19 v zgoraj omenjeni računici čitamo nalogo: $3 - 1 + . = 7$; v obliki enačbe z eno neznanko napišemo: $3 - 1 + x = 7$ ali $2 + x = 7$ ali $x + 2 = 7$ ali $x = 7 - 2 = 5$. Nalogo $x - 3 = 5$ izračunimo pa tako-le: Da dobimo samostojen x , moramo mu 3 posoditi; da pa enačbe ne razrušimo, moramo to tudi na drugi strani storiti, in tedaj imamo: $x - 3 + 3 = 5 + 3$ ali $x = 5 + 3$, torej $x = 8$. Prej navedeno pravilo je tudi s to nalogo potrjeno. Napravimo pa lahko še več takih zgledov, da se pravilo učencem bolj v spominu utrdi. — V računici (1. zvezek) na strani 46 čitamo nalogo: $3 \times 2 + . = 10$, ki se v obliki enačbe z eno neznanko tako glasi: $3 \times 2 + x = 10$ ali $6 + x = 10$ ali po prejšnjem pravilu $x = 10 - 6 = 4$.

Oglejmo si sedaj nekoliko 2. zvezek računice, t. j. za drugi razred. Na strani 7 imamo nalogo: $8 - 5 + . = 11$. Otroci to tako računijo: $8 - 5 = 3$, dalje: 3 in koliko = 11 ter povedo: 3 in 8 = 11. Z enačbo v obliki $8 - 5 + x = 11$ postopamo enako ter računamo: $3 + x = 11$, in dalje: $3 + x - 3 = 11 - 3$, tedaj $x = 8$, ali še hitreje po pravilu: $x = 11 - 3 = 8$. Nalogo na strani 9, ki se glasi: $2 \times 5 - 6 =$, izračunajo otroci: $2 \times 5 = 10$, $10 - 6 = 4$, kot enačbo pišemo: $2 \times 5 - 6 = x$ in $10 - 6 = x$, $x = 4$. Nalogo: $16 = 2 \times .$ pišemo kot enačbo: $16 = 2x$, ako torej 2 reči (n. pr. 2 svinčnika) veljata 16 h, tedaj velja eden polovico, t. j. 8 h, pismeno pa: $x = 16 : 2 = 8$.

Na isti strani 10 čitamo uporabno nalogo: »Janezek bi si rad kupil orglice. Denarja ima 9 h. Koliko mu še manjka, ako veljajo orglice 20 h. Z enačbo $9 \times x = 20$ dobimo: $x = 20 - 9 = 11$.

Naloga 7. se glasi: »Francek ima 15 h. Koliko mu še ostane, ako si kupi 4 peresa, pero po 2 h?« Z enačbo: $15 = 4 \cdot 2 + x$ ali $15 = 8 + x$ ali $x = 15 - 8 = 7$.

Naloga 8. se glasi: »Ančika je kupila za 12 h gumbov. Koliko h ji je naštel trgovec iz dvajsetice nazaj?« Račun z enačbo: $20 - 12 = x$ ali $12 + x = 20$, tedaj $x = 8$.

Naloga 6. na strani 28 se glasi: »Koliko h ti manjka do 1 K, ako imaš 37 h?« V obliki enačbe računamo: $37 + x = 100$, tedaj $x = 100 - 37 = 63$ h.

Naloga 11.: »Gost zakosi v gostilni 84 h, koliko dobi iz 1 K nazaj?« Izvršitev: $100 - 84 = x$, $x = 16$ h ali $84 + x = 100$.

Naloga 14. na strani 31: »Rokodelski pomočnik zasluži na mesec 90 K. Hrana ga stane 40 K, stanovanje 9 K. Koliko mu ostane za druge potrebščine?« Izvršitev: $90 - 40 - 9 = x$ ali $50 - 9 = x$ in $x = 41$ ali pa $90 - (40 + 9) = x$, t. j. $90 - 49 = 41$. Iz drugega računa pa izvajamo pravilo v primeri s prvim: Ako stoji pred oklepajem znak —

(manj), tedaj se znaki v oklepajih obrnejo, če oklepaje opustimo, znaki se pa ne spremenijo, ako stoji pred njimi +. N.pr.: $90 + (40 - 9) = x$, tedaj $90 + 31 = 121$ ali $90 + 40 - 9 = 121$. Drugi zgled: $90 - (40 - 9) = 90 - 31 = 59$, ali po pravilu: $90 - 40 + 9 = 59$.

Na strani 33 se glasi 12. naloga: »Gospodar izkupi v mestu za sadje 90 K. Usnja kupi za 25 K in sukna za obleko za 47 K. Koliko K mu ostane?« $90 - 25 - 47 = x$ ali $90 - (25 + 47) = x$ in $x = 18$ K.

Naloga 17. na strani 38 se glasi: »Pojdi kupiti poštne znamke po 6 h!« — pravijo oče Tončku ter mu dajo 36 h. Koliko znamk mora prinesiti Tonček?« Izvršitev z enačbo: $6x = 36$. Ako velja tedaj ena znamka 6 h, dobi jih za 36 h toliko, kolikorkrat je 6 v 36, t. j. 6, ali $x = 36 : 6 = 6$.

Naloga 13. na strani 54: »Eno pomarančo kupiš za 3 h, koliko pomaranč dobiš za 27 h?« Enačba se glasi: $3x = 27$ in $x = 27 : 3 = 9$.

Stran 59, naloga 16.: »Koliko m sukna kupiš za 40 K, ako je m po 5 K?« $x = 40 : 5 = 8$ m .

Naloga 6. na strani 62 se glasi: »5 zvezkov kupiš za 30 h. Koliko velja 1 zvezek?« Odgovor: En zvezek velja $\frac{1}{5}$ od 30 h = 6 h. Pismeno kot enačba: $5x = 30$ in $x = 30 : 5 = 6$.

Naloga 11. na strani 68 se glasi: »Učenec hoče razdeliti 2 dm 1 cm dolgo črto na 7 enakih delov. Kako dolg mora biti 1 del?« Izvršitev: $2\text{ dm } 1\text{ cm} = 21\text{ cm}$, $21 : 7 = 3$. Enačba: $x = \frac{21}{7} = 3$.

Na strani 72 se glasi 21. naloga: »Gospodar da za 9 stolov 72 K. Koliko velja 1 stol?« Z enačbo: $9x = 72$, $x = 8$ ali pa $x = \frac{72}{9} = 8$ K.

Poleg te tvarine iz obeh računih hočemo obravnavati še nekaj drugih nalog kot enačbe. N. pr.: $\frac{1}{3} m$ sukna velja 5 K, koliko 1 m ? Tukaj postavimo enačbo $\frac{x}{3} = 5$ ter izvajamo: ako velja $\frac{1}{3} m$ 5 K, tedaj velja 1 m $3 \times 5 = 15$ K ali $x = 5 \cdot 3$.

Zanimivo je tudi izvajanje enačb iz proporcij. N. pr.: Proporcija $x : 6 = 2 : 3$ se glasi kot enačba po znanem pravilu, da je produkt notranjih členov enak produktu zunanjih členov, torej $3x = 6 \cdot 2$, in tedaj $x = \frac{6 \cdot 2}{3} = 4$.

Iz proporcije $4 : x = x : 9$ izvajamo $4 \cdot 9 = x^2$, in ako je $x^2 = 36$, potem je $x = \sqrt{36} = 6$.

Iz proporcije $4 : x^2 = x : 2$ izvajamo $4 \cdot 2 = x^3$ ali $x^3 = 8$ in $x = \sqrt[3]{8} = 2$.

Te enačbe so posebno važne za geometrijske naloge in tudi za računstvo z običnimi števili. Zato hočemo tudi še nekaj takih zgledov navesti.

(Dalje.)

Kje in kam?

Beseda o našem leposlovju.

L. C.

Na svetovnem knjigotrštvu izide vsak dan mnogo knjig, a kvantiteti ne odgovarja kvaliteta. Ponekod so to že uvideli knjigotržci sami. Uprli so se nenravni literaturi. V Berlinu n. pr. se je osnoval poseben »Volksbund« — kot odpor proti slabemu leposlovju. In pri nas? Odpor proti nenravnemu čtivu, to bi bilo polje za naša društva in naše družbe, zlasti za dekliško mladino. »Slabe knjige ne berem, ne kupim, ne priporočam.« Tak praktičen odpor bi več izdal kot učene razprave o kontroverzah.

Kaj vse se nam nudi v našem knjigotrštvu! En pogled v nekatere izložbe. Pikantne ovojne slike, humoristični listi, tedniki... Pa vse to je priljubljena hrana širših krogov. Treba je samoodpomoči. Ali naj čakamo na tozadevno državno postavo? Ali ni taka postava le znamenje, kako daleč je padel nivo ljudstva, posebej ženstva.

Naše stališče je: Prave umetnosti ne napadajmo! Pa vsaka grdobja tudi ni umetnost, naj se označi tako, kakor zasluži. Moderno leposlovje se je doslej malo brigalo za katoliško moralo. Kaj brigalo? Teptalo jo je. Nietzschejev nadčlovek: ki je »vzvišen«, ki hodi »onkraj dobrega in hudega«, se je pojavil tuintam tudi pri nas. Pozabili so, da je pod vplivom vere srednji vek rodil nesmrtna umetniška dela. Moderno leposlovje o krščanstvu noče nič vedeti. Proslavlja se razporoka, dvoboj, nevera.

Kaj pa naši katoliški pisatelji? Ne mislimo v zadnjih, ampak v predzadnjih letih. Ko so nekatoliški prehodili že dolgo pot naturalizma, simbolizma, novoromantike, so naši ostali konservativni na potu romantike. A pojavil se je glas: »Niste na višku!« V zadnjih letih se je pričelo vstajenje. Kritika ni vsega pohvalila, kar je katoliško, pa tudi ne zavrgla, kar je katoliško. Pisatelji so si vzeli v snov rešitev modernih problemov in njih stvarjanje se je potrudilo tudi za času primerno obliko. Tehnika se je izpopolnila, ne pišejo več po starih, orumenelih receptih.

Teja je bilo treba, če hočemo, da naj se katoliška literatura vpošteva. S tem, da n. pr. roman ne žali katoliškega stališča, še ni vse narejeno — mora biti tudi umetniško ustvarjen. Sama lepa misel ne zadostuje. Na drugi strani pa zopet nikar ne mislimo, da kar ali ker je nekatoliško, je umetno. Tudi tam je le dokaj srednje vrste blaga ali celo cunj, in kakšnih! — to ni čtivo, kakršno bi moralo biti za naše družine. Te knjige umore naši mladini prezgodaj njeno mladost.

Pa v zahtevi po dobrem leposlovju tudi ne smemo predaleč, kakor da bi pisatelj gotovih problemov ne smel opisati v svojem delu. Če n. pr. čitateljem pokaže, da je razporoka prava razvalina za naše družine, je morda dosegel več kakor goreč zagovornik neločljivosti zakona. Tako je storil jezuit P. Coloma. In komu je kaj škodoval? »Roman je moja leca,« je dejal. Pa pri tem ni pisal v tonu tendence, marveč kot umetniški pisatelj. Modernim, časovnim problemom — prosta pot! Ne vtikajmo pisatelja v

rovčarske škornje! A škandaloznih zgodb se branimo in jih odklanjamo z vso silo. Pisatelj, le piši nam in riši nam npravne slike naših dni, tega ti ne branimo. A v vsakem oziru se moderni uđinjati ne smemo.

Naše stališče: Katoliški čut bodi karakterističen znak v našem leposlovju. In če nam kdo zato očita inferiornost, rečemo: na inferiornost v razbrzdanosti smo ponosni. In čeprav si drugače prepovemo inferiornosti očitke, to inferiornost radi sprejmemo.

Kje smo torej? V odgovoru ne smemo biti ne pesimisti, ne optimisti. Z veseljem in z zahvalo sprejmemo skoraj vse, kar je storil zadnja leta pri nas »Dom in Svet«.

A sedaj važnejše vprašanje: Kam? Naši pisatelji viška v umetnosti še niso dosegli. Kako naprej? Šlo bo, če bodo držali skup. Nezmotljiv sodnik v beletristiki ni nihče. A ta razna mnenja ne smejo podžgati bratskega literarnega boja. Podpirajmo naše pisatelje! Zanimajmo se za njih dela. Vsako svetovno naziranje ima veljavo v literaturi — le katoliško zavračajo. Ne mislimo na tendenco. Ne maramo v leposlovju filozofskih, apologetskih, bogoslovnih razprav — to ni umetnost. A če sme socialne probleme reševati po svoje darvinist in ateist, naj jih sme tudi katoličan. Umotvor mu bodi izraz pesniške duše, opojene s krščanstvom. Ali naj se samo ateist izživi v svojem delu, katoličan pa ne?

Proč z umazaním leposlovjem! — Umetniška beletristika, moralno čtivo! To so trije naši cilji. Izpolnimo vsak svojo dolžnost: Pisatelj in čitatelji — zlasti čitateljice. Kdo več bere kot ženski, posebno deklinški svet. Vsaka doba ima čtivo, kakršno zasluži. Vi, pisatelji, skrbite, da nam ne bo očitala zgodovina: »Niso stali na višku!« Mi, čitajoče občinstvo, pa stojmo za leposlovje na straži tako, da čitamo le take knjige, ki nas ne odtujujejo, če nas že ravno ne dvigajo k večni Lepoti — k Bogu.

Pouk slabonadarjenih otrôk.

Anica Lebar.

(Konec.)

Poznejše vaje so primerjalne; barve, ki jih je učenec spoznal samo na ploščicah, se prenese tudi na predmete enakih barv. Črno ploščico položi učitelj na tablo; sta obe enaki: ploščica je črna, torej je tabla tudi črna. Belo ploščico položi na kredo, sta enaki: kredo je bela.

Učila za pouk v spoznavanju barv se dajo kaj lepo izbrati. Naša zbirka ima poleg raznobarnega papirja, kartona, trakov, volne, peresnikov, svinčnikov, blaga in cvetic tudi k vsaki barvi stekleno ploščo. Najpridnejši sme priti na oder, si izbrati šipo poljubne barve, pogledati skozi svoje součence. Zadivljeni obrazi in vzkliki začudenja se vrste in govorne vaje so tu kar na roki. Tedaj so pa tudi vsi pridni, da gotovo pride vsak na vrsto. Veselo pričakovanje in živahnost pri pouku sta pri teh vajah gotovi posledici. Zdaj slede združene vaje oblik in barv; učila k temu so kocke in plošče v raznih barvah. Na nekaterih pomožnih

šolah so v rabi tudi stavbne omarice z raznobarvnimi oblikami (Mosaik-kasten).

Normalni otroci že v predšolski dobi spoznajo na sliki predmet, ki se predložuje, in v šolo prišedši takoj razumejo ilustracije v knjigi ali na stenskih slikah. Slaboumnim je treba biti v tem kar izpočetka na roko. Z vajami oblik in barv je v to svrhu že storjen prvi korak. — Učil za to nam pač ne manjka. Vsi predmeti v šolski sobi in izvun nje so nam na pomoč. Enake predmete je treba poiskati, primerjati z modeli in podobami, kakor tudi obratno. Nehvaležno, a jako potrebno delo. Prigodilo se je, da je učenec višje skupine (zelo dober delavec) pri modeliranju napravil zajcu samo eno uho. Učiteljica ga opozori, da ima zajec vendar dvoje ušes. Učenec pa zmagovito pokaže na sliko: Ta zajec ima samo eno uho. Šele na poziv, naj naredi takega zajca, kakor ga ima doma, mu je pridejal še drugo uho.

Istodobno se mora vaditi tudi sluh. Vsled raznih bolezní v glavi je mnogo naših otrok naglušnih. S temi je treba, ker so obenem tudi zelo rahločutni, veliko potrpeti.

Prve vaje na sluh so take, da spoznajo otroci zvoke, ki izvirajo od raznih predmetov. Ta pouk nudi prav mnogo razvedrila. Prvotno bi ne mogel nihče verjeti, da so te okorne vaje v razločevanju zvokov, ponavljanje prirodnih glasov, predvaja za govor in celo petje. Vendar se iz teh dozdevno osamelih vaj izloči kmalu artikulacija in potem je le še korak do petja.

K vajam čutil spadajo tudi vaje v spoznavanju predmetov s tipanjem, vonjem in okusom. Tudi te vaje je treba poskušati na raznovrstnih predmetih. Občne lastnosti o prostoru, času, teži in zopet o obliki in barvi imajo tu svoj poseben prostor. Z vsemi temi vajami pa so skozinskozi neločljivo združene govorne vaje.

Govorne vaje in nazorni nauk so prav tesno združeni med seboj. Nazorni nauk je itak povsod temelj pouku. Pripravljalnica na pomožni šoli pa mora poseči pri nazornem nauku daleč nazaj v predšolsko dobo, ker je obzorje teh otrok zelo omejeno. Predvsem je potrebno, da otroci navadne pojave iz življenja vnovič opazujejo, pri čemer naj jim učitelj medsebojno razmerje raznih predmetov kolikormoč stvarno razlaga. Prvotni in neposredni nazorni nauk je pač vsaka vaja in uporaba čutil, spoznavanje prostornih in časovnih razmer, barv in oblik.

Ves nazorni nauk pa zahteva vaje v govorjenju. Mnogo slaboumnih otrok je v izobrazbi govora še tako daleč, da ob vstopu v šolo ne izgovarjajo vseh glasnikov ali jih ne morejo družiti v pravilne skupine; nekateri jih sploh izpuščajo, drugi mesto njih mešajo sorodne. Za take je treba posebnih govornih vaj. Predvsem naj otroci spoznajo govorila (usta, ustnice, zobe, jezik, grlo, čeljusti). Prve vaje so gimnastične vaje govoril. Tem slede vaje v vdihavanju in izdihavanju; nato pravilna tvorba glasnikov. Pri tem je treba pouka vsakemu posamezniku. Pri vsakem učencu moraš spoznati, katere glasnike izgovarja pravilno, katere nepravilno, in oboje napisati. Znani, t. j. pravilno tvorjeni vokali in konsonanti, so pri

artikulaciji za izhodišče. Nepravilne je treba tvoriti fonetičnim potom in jih, tako pridobljene, vezati s pravilnimi in znanimi v skupine. Artikulacijske vaje ne smejo trajati dalj kot 10 minut, ker se otrok zelo utruji. Vsi zlogi in artikulacijske besede pa naj imajo pomen, da ne vidi otrok v teh vajah le zgolj mehničnega dela, ampak pri tem tudi res kaj misli. Praviloma imej učitelj vsakega otroka jezikovne napake kakor tudi zloge in besede za artikulacijo vpisane, ki naj jih vsak dan vadi, pa tudi po potrebi razširja in izpopolnjuje. Glavno delo artikulacije pa je zburjanje veselja za pravilno govorjenje in do govora sploh, kar je posebno pri apatičnih otrocih posebne važnosti.

Med vsemi vajami pripravljalnega oddelka pa učitelj sam najde prav mnogokrat priliko za predvaje k pisanju in risanju, posebno kot uporabo iz nazornega nauka. — Vaje posameznih čutov zahtevajo občevanja z vsakim posameznikom; vaje v gibanju in prve delavne vaje pa zaposle ves pripravljalni tečaj. Te vaje tudi prav dobro služijo, da vzravnaš disciplino, ker morajo vsi otroci slušati učiteljevo povelje. Eretične otroke ta povelja zadržujejo, da svojih gibanj ne izvršujejo neredno in samovoljno, apatične pa skupne vaje pritegnejo k splošnemu delu. Za najnerodnejše prvence so predvsem potrebne vaje v vstajanju in sedanju, v hoji sploh in do cilja; hoja v taktu in v parih ter v krogu; vaje rok, stezanje, krčenje, ploskanje in mahljanje in vaje prstov. Te vaje se izvršujejo ponajveč pri resničnem delu, ki se morajo nanj otroci takoj izpočetka privaditi. Le-sem spadajo tudi vse vaje v občevanju in obnašanju kot prvi pojmi olike.

Direktor Nietzsche (Chemnitz) govori o pripravljalnem pouku sledeče: »Vzgojno poučni vpliv v pripravljalnem razredu ima nalogo, zaostale, nerazvite duševne in telesne zmožnosti rešiti iz spon, ki jih oklepajo, jih razvijati in vaditi. To se mu pa posreči, če položi svojemu delu za temelj princip samostojnega dela. Duševne moči se dvignejo iz brezdelja, če vnani telesni organi pravilno izvršujejo svoje delo.«

S skupnimi vajami duševnih in telesnih moči se otroci v pripravljalnem razredu privadijo na pouk in so zmožni slediti pravemu pouku v pomožnem razredu.

Nadzorovanje šol v Črni gori.¹

(Piše Makso Jovan, šolski referent v Nikšiču.)

Evo Vam po dolgem času zopet »drobno pisemce«. Prav pošteno sem še utrujen po tem ljubeznivem potovanju, dasi je danes že tretji dan, odkar sem se vrnil. Ne bom Vam podrobno opisoval vsega potovanja, a ker dobro vem, da Vas bo zanimalo in da Vam bo morda včasih celo malo sapa zastajala, naj naslikam vsaj nekatere posameznosti.

Bilo je temno jutro. Dež je lil kakor iz škafo, pa grmelo in bliskalo se je, da je bilo veselje, ko sem še čisto v mraku jezdil počasi iz Nikšiča.

¹ Spis je uredništvu izročil tovariš g. nadučitelj J. Bajec.

Bilo me je čudno gledati: Moja kobilica majhna, jaz pa dolge noge, da so mi pete skoro do tal segale. Zdelo se mi je, da grem nad Brdavska in gotovo bi šel raje nadenj, kot do črnogorskih učiteljev v takem vremenu.

Namenjen sem bil daleč, daleč čez gore in planine v kapetanije: Uskočko, Drobnjačko in Jezero-Šaransko. — Bivši črnogorski šolski nadzornik v Nikšiču — ne ravno najpobožnejši mož —, mi je (dokler ni bil interniran) pravil, da je vselej, kadar je moral še v mirnih časih v te kraje, prejel najpotrebnejše zakramente. Tudi jaz sem se priporočil Bogu ter navsezgodaj odrinil. — Nisem bil še 5 km od Nikšiča, ko sem bil kljub suknji in deževnemu plašču tako do kože moker, da me je minula vsa dobra volja. Dasi nisem stopil na tla, sem imel v čevljih polno vode. Kar sem imel s seboj za okrepčilo, je bilo vse premočeno.

Tako sem prišel po deseturni ježi do prve in drugi dan po peturni ježi do druge šole. Na drugi šoli, bilo je v mestu Šavnik, nisem dobil v šoli niti otrok, niti učitelja; zmešal se mi je namreč bil koledar; toda to me seveda ni moglo spraviti iz ravnotežja. Poiskal sem učiteljstvo (voditelja in dve učiteljici) in kapetana ter imel primerno konferenco. Stali so pred menoj v vsej ponižnosti, se klanjali do tal in obljubovali brezmejno pokorščino, a v duhu me kleli in me pošiljali na drugi svet. Za drugi dan — danes vem, da sem došel na praznik Vseh svetnikov — so bili pozvani otroci v šolo. Učenci niso vedeli, v kateri razred kdo spada, učitelji tudi komaj. O šolskem arhivu ni sledu, knjižnica razbita in raznešena, v oknih niti enega stekla. Sploh je bilo poslopje podobno razdrapani trdnjavi. Ko vprašam, kdo je to napravil, mi odgovore: »Vaša vojska«. Seveda temu ni verjeti, kajti razbite in oropane so bile vse šole brez izjeme. Ljudje, ki so svoje lastne šole razbili in oplenili, dolže seveda iz strahu pred kaznijo našo vojsko, da je vsega kriva, dasi do nekaterih šol naše vojaštvo sploh prišlo ni. V mirnem času gotovo tudi Črnogorec ni tako podivjan, toda v vojski zbesni v pravem pomenu besede in je nevaren vsemu.

Po triurnem občudovanju te prekrasne šole sem se zopet odpravil na pot. Za kosilo sem imel pečeno kozje srce ter plačal 8 K. Mogoče je to najfinejša pečenka, toda meni ni prav posebno ugajala.

Kake tri ure jezdim neprenehoma kvišku po bregu. Ko pridem do vrha, zagledam pred seboj nepregledno, valovito, visoko planoto (1500 do 1700 m) brez stanovališč in brez drevja, prazno kot puščava. Burja se je izpremenila v pravi vihar, da sem moral včasih s konjem vred za velikimi skalami zavetja iskati. Vse okoli mrtvo in prazno; to je meni tudi všeč, kajti nikomur ne morem in ne smem zaupati.

Dasi dobro napravljen, me je zeblo, da sem kar trepetal na konju, ker sem bil ves moker. Tudi želodec se mi je začel oglašati. Včasih sem ga malo potolažil s požirkom konjaka, toda dolgo to ne gre, ker taka stvar rada udarja navzgor. — Po informaciji domačinov in po sklepanju iz zemljevida bi moral biti že na cilju, a vse, vse me vara. Pota ni konca ni kraja, nikjer nobene vasice, niti samotne kočice, sploh nobenega sledu o kakem življenju. Ostra burja cvili neprestano in dež, namešan s snegom,

mi sili v obraz. Čez dobre pol ure hitrega teka mi konj hipoma obstoji. Izza nizkega grička mi prijezdi nasproti par konjenikov. Misel me obšine: Kaj, če so to preoblečeni črnogorski potepuhi! Ako bi jih bil preje ugle- dal, bi se jim bil umaknil, ali pa bi se pripravil na pozdrav z revolverjem v roki. Toda bili smo že popolnoma drug poleg drugega in je bilo — hvala Bogu — že prepozno, da bi bil napravil kako neumnost. Bili so namreč trije čisto pravi naši cesarski vojaki. S Črnogorci se namreč lahko pomenim, s temi tremi patroni pa ni šlo; lomili so v pevajočem ogrskem jeziku, jaz pa ogrski ne znam posebno »gladko«, Ogrji ne slovenski. Pomeniti se je bilo treba z znamenji, ker z jezikom ni šlo. Takoj jim poka- žem z rokami, da sem lačen, a ti mi pokažejo isto. Kljub temu pa za- gledam v torbi prvega vojaka kos kruha; brž pokažem nanj in pravim, naj mi ga dá. Nič ni bil pri volji. Šele ko mu dam pest črnogorskih per- perjev — bilo je kakih 5 K — in nekaj cigaret, sem dobil zaželjeni kos »komisa«. Oger se mi prijazno nasmeje; iz ust se mu kar posvetijo kot sneg beli zobje. Sedaj pa potrka na steklenico, ki mi je visela ob sedlu. Dal sem vsakemu malo konjaka in ker ni imel nobene čašice, sem vлил vsakemu malo na roko in s tem so se malce pomazali okoli ust, do že- lodca menda ni veliko prišlo.

Kos orobkanega komisa me je spravil zopet v dobro voljo. Par griž- ljajev sem ga pojedel, ostalo sem ponudil konjiču, ki ga je pa prijazno odklonil.

Nagiblje se že dan, treba, da hitim. Jezdim in jezdim, vse naokoli prazno kot v puščavi; živega človeka ne srečam več. Že se mrači, kar mi je nekoliko neprijetno delo. Ali sem zašel ali kaj? Toda sedaj ne kaže prebirati potov. Kar naprej! Nekam nazadnje moram priti. Že najdem še kje kako šolo; do katere pridem preje, je nazadnje vseeno.

Postalo mi je vroče, ker sem dobro odletaval na konju in »sedlo« me je pričelo boleti.

Burja prične strahovito tuliti, vmes se pa čujejo še nenavadni gla- sovi. Konj je jel prhati in galopirati; je pač vedel, kaj pomeni to tuljenje in kmalu sem tudi jaz zaslutil, da morajo biti v bližini — volkovi. Brrr, kdo je klical še te vrage! Verujte mi, da mi v onem trenutku srce ni preveč mirno utripalo. Le na to sem mislil, kako bi preje naprej prišel, kajti nikakor nisem bil voljan, da bi se še z volkovi pulil. Zares čuden občutek, ko čuje človek prvič v življenju to golazen in v tako dolgo- časnem položaju. — Poženem konja, ki je že itak dirjal, in se mu sklonim skoro na vrat. Pa še druga smola se me je prijela. Izgubil sem bil suktnjo, ki je bila privezana na sedlo. Ni kazalo drugega, kakor obrniti. Privežem konja ter tipljem v temi nazaj. Medtem se mi odveže konj ter pridirja za menoj. Dobra živalica ni marala biti sama. Suktnjo sem srečno našel, sedel zopet na konjiča ter brzel naprej.

Daleč pred seboj zagledam slednjič luč. Še pol ure in bil sem pred nekim »hanom« (gostilna). Konja sem spravil pod streho in mu velel dati nekoliko krme. Nato stopim v okroglo hišo.

Sredi hiše na tleh je gorel precej velik ogenj, nad ognjem je visel na verigi velik kotel, a okoli ognja se je posedla družba Črnogorcev in Črnogork, Turkov in Albancev, vseh je bilo 8—10. Govorili so srbski in vsi do kraja kadili cigarete. Posebno gostoljubno me niso sprejeli, toda jaz sem bil kljub temu zadovoljen. Sedel sem na nekak divan kraj stene in naročil črno kavo, ki jo tu dobiš prav v vsaki hiši ali koči. Medtem sem opazoval in motril ljudi okoli ognja, ker sem bil namenjen tu prenočiti.

Utrujen sem bil tako, da samega sebe nisem čutil. Preden sem izpil kavo, sem že uvidel, da mi ne kaže tu prenočevati, če hočem sam sebi dobro. Ko sem si zopet malo dušo privezal, zajašem iznova konjiča in po triurnem diru dospem do mesta Šavnika, kjer sem se zopet čutil dobro spravljeneга.

Katehetski vestnik.

Katehetsko gibanje.

Imenovanje. Naš dolenski rojak in pesnik g. Franjo Neubauer, dosedaj katehet v Rumi (Slavonija), je nastopil katehetsko mesto na višji dekliški ljudski šoli v Zemunu. — Ljubljanski katehet g. Evgen Legat je s privoljenjem dež. šolskega sveta začasno prepustil katehetsko poučevanje na 1. deški ljudski šoli v Ljubljani šentjakobskemu kaplanu gosp. Tomažu Tavčarju, na barjanski šoli pa trnovskemu kaplanu g. Jožefu Vercetu.

Od senčne in solnčne strani... Dušno pastirstvo v mestih je povečini nekako razkosano. Ni prave enotnosti, ne pregleda, ne zadostne kontrole, ker okolišča župnij niso arondirana, ker se prebivalstvo neprestano seli, prihaja in odhaja. Sv. maše se ljudje udeležujejo tam, kjer jim je najbliže, najbolj priročno, kamor jih najbolj vleče (v Ljubljani »korsarska«), tako da nekateri izlepa ne vidijo svoje župnijske cerkve. Sv. zakramente prejemajo tam, kjer jim je najbolj postreženo, kjer je največ stalnih in točnih spovednikov.

Ker je v mestih veliko šolskih otrok, ki jih pošiljajo v obilnem številu tudi z dežele, se množe seveda tudi šole; jasno, da je treba tudi več katehetov, ki oskrbujejo verstveni pouk in vzgojo. Poleg stalnih katehetov imajo v rednih

razmerah dovolj opravka v šoli tudi drugi duhovniki, nastavljeni po župnijah. Kljub temu se ne dá tajiti, da farna duhovščina premalo pozna mladino svoje župnije; želeli bi bilo, da bi bila v ožjem dušnopastirskem stiku zlasti z mladim naraščanjem. Zato se je že večkrat izrekla želja, naj bi ne nastavljali več samostojnih katehetov, marveč naj bi mestni kaplani obenem prevzemali pouk krščanskega nauka po vseh šolah, ker bi se s tem najboljše uredilo celotno dušno pastirstvo. Misel je lepa in bi vobče ne nalletela menda na nobeno nasprotstvo, samo če bi se dala res izvršiti. Splavala je te dni v Ljubljani zopet na površje, dasi ni nova in smo že večkrat preudarjali, če in kako bi se mogla udejestviti.

Prva ovira je v tem, ker šole niso ustanovljene po župnijah. Ako bi imela vsaka izmed ljubljanskih župnij, ki bi morale biti z ozirom na ulice bolj zaokrožene, vsaj po eno deško in po eno dekliško ljudsko šolo, bi bili taki zavodi samiobsebi bolj idealni, zraven bi se pa župnijska duhovščina lahko res z veseljem in pridom oprijela tudi verstvenega pouka in vzgojnega dela, ker bi imela več interesa za mladino lastne župnije. Poučevati bi kajpada morali vsi, župniki in kaplani, ki bi jih morali še nekaj nastaviti, kajti drugače bi brez stalnih katehetov ne šlo. Pomisliti je treba, da so v rednih razmerah pred voj-

sko imeli stalni katehetje dela čez glavo, zraven so pa pomagali večinoma še vsi mestni kaplani. (V Ljubljani imamo sedaj: 6 deških pet- do osemrazrednic, deloma z vzporednicami, tri dekliške osemrazrednice, večinoma z dvema in še s tremi vzporednicami; poleg tega imamo redovne dekliške šole pri uršulinkah, v Marijanišču, v Lichtenthurnovem zavodu, 1 deško, 2 dekliški vadnici, šulferajnske in šole nemškega kuratorija, šolo na Barju, na Rakovniku, obrtno-nadaljevalne in trgovske šole.)

Če bi se hotela izvesti reforma, bi se morale vpoštevati prav vse šole brez izjeme, da bi imela stvar pravo lice in da bi se doseglo to, kar se upravičeno želi. Kako to ogromno delo poleg drugega dušnopastirskega poslovanja obvladati, ni lahko vprašanje. Na videz je zgoraj sprožena želja zelo prikupljiva, v dejanju težko izpeljiva.

Naj se tudi ne pozabi, da so (oziroma bodo po vojski) dovoljene v prvih in drugih razredih po dve tedenski uri krščanskega nauka in da bo na ta način narastlo samo na javnih šolah čez 30 tedenskih ur krščanskega nauka. Bo torej dovolj prilike, da se bomo vsi z vsem ognjem posvečevali pouku in vzgoji naše ljubljenе mladine. Pri vsem tem pa z veseljem pozdravljamo tistega moža, ki bi bil v stanu, idealno po župnijah razdeliti šole in enotno po župnijah organizirati ves pouk.

Brez sence in hib pa itak ni nobeno človeško delo. Kakor ne bomo izlepa dočakali, da bi bili vsi stalni katehetje v vsem popolni in vzorni, tako bi se pokazalo po zaželjeni idealni reformi morda še več nedostatkov. Pri stalnih katehetih moramo vsaj suponorirati, da so se iz poklica lotili tega nelahkega, od marsikoga tako zapostavljenega poklica, četudi uspehi radi vsakovrstnih ovir niso vselej v razmerju s trudom in naporom, dočim bi potem morali poučevati tudi taki, ki jim šola ni tako pri srcu.

Tudi od skupnih šolarskih maš so si nekateri poprej več obetal. Sedaj so se povečini, sicer ne z malimi težavami, vpeljale; pa bi človek sodil, da uprav tisti, ki so najbolj pritiskali, naj se vpelejo, niso tako zadovoljni, kot so pri-

čakovali. Otroci hodijo daleč k skupnim šolskim mašam, dočim so takozvane »farne« maše, pri katerih bi tudi domači duhovniki radi imeli mladino pred seboj — skoraj brez otrok. Zraven tega se pa mladina ne vzgaja tako v duhu cerkvene leta, ker pogreša pri šolskih mašah raznih spodbudnih cerkvenih obredov in blagoslovil. Da šolske maše ne pospešujejo večkratnega in pogostnega sv. obhajila, se je že opetovano tožilo.

Kadar se torej namerava kaj novega, naj se dobro pretehtajo razlogi na obe strani, da ne bo trud neprimerno večji, kakor je dobiček in uspeh.

Hospitacija. Vsakega kateheta najbolj miče izvedeti in se prepričati, kako drugi tovariši v šoli nastopajo in kako poučujejo. Hospitacija je vsled tega vsem zaželjena; toda težko je dobiti med šolskim letom tak čas, da bi bili vsi katehetje prosti. Ako ni rednega šolskega pouka, pa tudi ni lahko spraviti skupaj zadostnega števila otrok, ki naj ustvarijo enotno šolsko skupino. Zato smo letošnje semestralne počitnice porabili v to, da smo priredili javno katehezo, in sicer v Marijanišču. Nelahko nalogo je prevzel mestni katehet g. P. Regalat Čebulj, ki je katehizoval v V. razredu deške ljudske šole; obravnaval je o z n a m e n j i h s v e t e C e r k v e.

Poročilo bomo objavili v prihodnji številki.

Novosprejeti člani »Društva slovenskih katehetov«. Do 12. februarja so se priglasili p. n. gg.: Gabrovšek Frančišek, kaplan v Hrenovica; svetnik dr. Iv. Knific, profesor v št. Vidu nad Ljubljano; Prebil Ferdo, kaplan, Sv. Križ pri Kostanjevici; Močnik Frančišek, kurat, Kal na Goriškem; Torkar Anton, katehet v Škocijanu pri Mokronogu; Frakelj Frančišek, kaplan, Vreme na Notranjskem; Lončarič Josip, župnik, Sv. Jedrt (Štaj.); Sajovic Jakob, mestni kaplan v Ormožu.

Katehetske beležke.

Nazorna razlaga sv. maše. V monakovskem katehetskem društvu je meseca decembra 1916 imel beneficijat Goetzel težko nalogo: razložiti sv. mašo vpricho otrok in zbranih tovarišev poslušalcev. Svojemu referatu je dal naslov: »Na-

zornost in samotvornost pri pouku o sv. maši. Poročevalec o tem predavanju in nastopu pravi: »Tudi tisti, ki je veliko pričakoval, je šel zadovoljen domov.« Katehet Goetzel je zajemal zanimive podatke iz bogate izkušnje; izjavil je tudi, da je nasprotnik vseh simboličnih in idealističnih razlag. Sveto mašo razlagati, se pravi, »misli, ki so skrite v sveti skrivnostni daritvi, tako-rekoč na luč postaviti, ne pa svojih misli vanjo siliti«.

Pouk o sv. maši se je začel s tem, da so otroci šli k sv. daritvi v cerkev. V šoli so se sestavili in pretehtali dobljeni vtisi. Ti vtisi so se poglobili s pomočjo sličic iz Meyevega molitvenika, ki ga je imel vsak otrok pred seboj. Med poukom so otroci sami sestavili nekako mašno knjižico, in sicer tako, da so zlagali prilepljene slike in k tem spadajoče molitve. Za sklep so imeli otroci zopet sv. mašo v cerkvi, ki jo je opravil eden izmed navzočih gg. tovarišev, dočim je katehet, stoječ ob strani oltarja, na spoštljiv in dostojen način, preprosto in kratko najvažnejše stvari razložil ter skupno z otroki opravil bistvene molitve.

Kritiki so bili z vsem prav zadovoljni. Nagovarjali so, naj bi društvo oskrbelo barvaste, umetniško lepe in katehetsko pravilne mašne slike.

Malo predaleč... Pri podavanju bibličnih zgodb v nižjih skupinah bi pač ne dosegli pravega smotra, če bi se oprijemali tesno svetopisemskega besedila. Treba je nekoliko razpresti, dostaviti sproti nujna pojasnila, marsikaj bolj domače zasukati itd. Pretiravati se pa ne sme. O tem vprašanju so katehetski listi že opetovano razpravljali; tudi pri društvenem katehetskem sestanku v Ljubljani smo pred letom določili meje opisovalni prostosti. V sledečem primeru, povzetem iz 2. štev. »Religionspädagogische Zeitfragen« (Kempten bei Kösel), vidimo način prostega, razlagalnega pripovedovanja zgodbic za male otroke, ki se pa zdi skoraj nekoliko ohlapen:

Jezus čudežno pomnoži kruhe. — Nekoč je šel Jezus na samotni kraj, kjer ni bilo ne hiš, ne ljudi, ki bi tam stanovali. Za njim je šlo veliko mož, žen in otrok, toliko, da bi jih bil poln velik

travnik. Jezus jim je pripovedoval o ljubem Bogu. Govoril je tako lepo, da so ljudje na vse drugo pozabili in ves dan poslušali. Zvečer so pa le čutili, da so lačni. Jezus pravi: »Odkod bomo dobili toliko kruha, da bi vsi dosti imeli?« — Kruha pa ni bilo nič. Le neki deček je imel pet hlebov kruha in dve ribi. (Se pokaže Schumacherjeva podoba.) Tu vidite dečka, ki drži pred Jezusom košarico s kruhom in ribami. Kaj naredi Jezus? — Glejte, na kamnu sedi in drži stegnjeni roki nad kruhom. Ali hoče kruh vzeti? — Ne. Kruh blagoslavlja.

Kdo je zadaj za Jezusom? Možje, ki gledajo, kako je Jezus iz malo hlebov naredil veliko kruha. Roke sklepajo, se čudijo in skoraj malo boje. Prav tako se čudi deček in vsi, ki so blizu. Eden izmed njih gleda tja na množice ljudi. Gotovo jim pravi: »Veseli bodite, zakaj Jezus vam bo dal kruha, da ga boste imeli dosti.«

Ko je Jezus odmolil in blagoslovil, je rekel: »Tako. Zdaj pa le razdelite!« In iz petero kruhov in dveh rib je bilo vedno več kruha in rib; vsi so dobili toliko jesti, da so imeli zadosti, pa je še toliko ostalo, da so nabrali polne koše.

Kako so pač vsi ti ljudje Jezusa hvallili! Govorili so: »To je čudež, kar je Jezus storil! Tega ne more nihče drugi storiti, kakor samo Bog. Jezus je Bog!« Šli so domov in še dolgo, dolgo govorili o velikem čudežu, ki so ga videli.

Zgledi, uporabni pri katehezi.

Lovili, a ne ujeli... »Binkoštna nedelja vojnega leta 1916. mi bo ostala trajno v spominu,« piše vojni kurat tirolskih cesarskih strelcev P. Anton Pohler. »Bil je to zelo hud dan. Mudil sem se v neki hišici na fronti. Ob devetih dopoldne udari vanjo italijanska granata ter odtrga zadnji del hiše. Polkovni zdravnik in jaz zlezava v klet ter moliva skupaj: »Pod tvoje varstvo pribežimo, o sveta božja Porodnica...« Nato sva bila popolnoma mirna. Pet strelcev je zadelo nato v polno; nič več nisva bila varna niti v kleti. Bežal sem naprej in se skrtil pod malim zidom. Italijani so me opazili in strastno streljali; granata za granato je udarjala okoli mene; če sem le

dvignil glavo, je že zopet počil top. Ne-prestano sem molil rožni venec ter se priporočal varstvu Marijinemu. Od desetih dopoldne do treh popoldne sem ležal v dežju krogel, a ni ena me ni oprasnila. Slednjič se dvignem in hočem

skočiti, ko je nekoliko potihnilo. Zdaj šele zadivja strašen ropot, jaz pa kličem: »Ave Maria!« — in glej, kakor čudežno sem jo srečno odpetal in dospel v kritje k svojim strelcem.« (Die Fahne Mariens, 2. H., 1917.)

Učiteljski vestnik.

Namenoma? So pravili, da je glasilo nam nasprotnega učiteljstva v poročilu o oddanih učiteljskih službah na Kranjskem storilo dvema vojakoma, ki sta bila imenovana kot definitivna učitelja za ljubljanske deške ljudske šole, slabo uslugo, ker jima je naprtilo pridevek »nevojaka«, dasi sta oba (Ivnik Ludovik in Dragan Anton) v vojaški suknji — kolikor znano — že od početka sedanje svetovne vojske.

Kdor čita tako poročilo, ki je v nasprotju z resnico, bi lahko očital šolski oblasti nepravilnost, češ, da je prezrla druge že stalne kompetente, zlasti če mu ni znana izrecna želja naučnega ministra, ki je poudaril, da naj imajo pri dotičnem sumaričnem razpisu izključno predpravo učitelji, ki še niso bili stalno nameščeni, pa so na bojišču.

(Ob sklepu uredniškega dela te številke nas je prijatelj obvestil, da je poslal Henrik grof Attems kot predsednik c. kr. dež. šolskega sveta omenjenemu listu uradni popravek in da je bil tudi objavljen.)

Častno svetinjo za štiridesetletno zvesto službovanje je podelil dež. predsednik vpokojeni učiteljici gospe Mariji Levstik pri Sv. Petru v Ljubljani in nadučitelju g. Ivanu Rihteršiču v Srednji vasi.

† **Matija Rant.** V boljše življenje se je preselil dne 6. februarja po dolgotrajnem bolehanju, večkrat previden s sv. zakramenti, g. Matija Rant, dobroski nadučitelj in c. kr. poštar v p. Ko se na tem mestu poslavljamo od preblagega pokojnega vzor-moža in učitelja, nam narekuje besede globoko spoštovanje do zvestega in iskrenega člana naše Slomškove organizacije, ki ji je bil vnet prijatelj, pospeševatelj in zagovornik od nje početka; pa tudi spoštovanje in ljubezen

do odkritega družabnika in tovariša, ki nam je njega odločnost in junaška katoliška zavednost, kakor tudi vzorno in zgledno življenje vsekdar imponiralo. Ko smo čuli o njegovi smrti, nam je res od srca prišel vzdihljaj: Večni mir mu daj, ljubi Bog! Naj prejme obilno plačilo v nebesih! Kajti pokojni je bil mož povsod in v vseh okoliščinah na pravem mestu; bil je »slovenska korenina«, kakršnih nam je le želeti. Vzoren oče, ki je četvero otrok skrbno vzgojil, a tudi spravil k dobremu kruhu; vester učitelj, ki je mladino ne le vztrajno poučeval, marveč tudi plemenitil; ljubezniv svetovalec, ki so pri njem našli dobri občani vsekdar svéta in pomoči.

Za »Slomškovo zvezo« je dragi nam pokojni tovariš gorel z vsem srcem. Ni je zamudil prilike, ko je bilo treba javno nastopiti za nje načela tudi takrat, ko smo še hodili trnjevo pot. »Odločno, pogumno in pošteno — kdo nam potem kaj more!« tako se je odrezal pa stopil pokonci kakor mladenič, četudi je imel že sive lase. Ko je že užival zaslužen pokojnino, jo je primahal peš sem z Dobreve, kadarkoli smo imeli večje zborovanje. Med mladimi se je kar pomladil, povedal kako šegavo, se srčno zasmejal ter spravil tudi čmerneže v dobro voljo. Ob novem letu je točno pošiljal naročnino za »Slov. Učitelja« in članarino, dasi ima list tudi gospodična hčerka, učiteljica istotam.

Naj uživa blagi Matijec večni mir, nam in vsem tovarišem in tovarišicam v »Slomškovi zvezi« pa naj izprosi isto odločnost, isto vnemo in vztrajnost za vse dobro, ki je dičila njega samega.

Pogled v tujino. Ako vidimo, kako se vнемajo za svoje katoliške organizacije naši učiteljski tovariši in tovarišice po

deželah, kjer žive v neprimerno težavnejših okoliščinah kakor mi, nas obide nekaj čut nezadovoljnosti, ko se zdi, da je pri nas tuintam toliko zgolj zunanosti, formalnosti in videza. V Svici, ki je povčini še protestantska dežela, cvete zveza katoliških učiteljic, ki ji pripada do 600 članic. Meseca oktobra so že slavile srebrni jubilej društvenega obstanka. Kljub temu, da so imele takrat deloma že pouk v šoli, se je zbralo v mestu Zug k slavnostnemu praznovanju 25letnice čez 200 članic. Za katoliško mladino je to društvo takorekoč vir značajno-trdnega katoliškega življenja. Svojim članicam pa pomaga s tem, da si je ustanovilo bolniško, starostno in invalidno blagajno, in s tem, da oskrbuje vsako leto duhovne vaje za članice. Posebno značilno v sedanjem vojnem času je, da je to društvo ob 25letnem jubileju sklenilo, da se ustanovi poseben odsek za podporo revnih, osirotelih otrok na sosednjem Predarlskem.

Jubilejna slovesnost je obsegala večerno svečano zborovanje, slavnostno službo božjo v cerkvi, društveno zborovanje, opoldanski banket, vožnjo na bližnji »Zugerberg«.

Opisali smo obkratke ta društveni jubilej, ker nam svedoči, da se z dobro voljo tudi v težavnih razmerah dá marsikaj doseči, in ker v našem društvenem življenju še marsikaj pogrešamo, kar bi društvenim članom bilo le na korist.

Smrtna kosa. Umrl je na Glincih pri Ljubljani dne 30. januarja, previden s sv. zakramenti, g. Jožef Gregorin, nadučitelj v p. — V Višnji gori so 16. januarja pokopali g. Franceta Kovača, bivšega nadučitelja v Zatičini. Na grobu mu je govoril g. nadučitelj Škrbinec. N. p. v m.!

Vojna draginjska podpora. Učiteljstvu kranjske dežele se je v seji dež. odbora, ki se je izvršila o priliki poklonitve zastopstva Kranjske dežele presvetlemu cesarju na Dunaju, dovolila vojna draginjska podpora v isti izmeri, kakor zadnjič; le podpora za posameznega učiteljskega otroka se zviša od 15 do 20 K. Provizorno učiteljstvo dobi enako podporo kakor definitivno.

Natečaj za ravnateljsko mesto na c. kr. učiteljsku v Ljubljani. Na c. kr.

učiteljsku v Ljubljani je razpisano mesto ravnatelja, s katerim je zvezano tudi vodstvo c. kr. ženskega učiteljskega. Prošnje naj se naslove na c. kr. naučno ministrstvo in vložijo službenim potom do 28. februarja 1917 pri c. kr. deželnem šolskem svetu za Kranjsko v Ljubljani. Prepozno dospele prošnje se ne bodo vpoštevale.

Neljuba pomota. Zadnjič smo v notici »Učiteljske izpremembe« pomotoma zapisali, da je za učiteljsko mesto na Vačah imenovana gđc. Marija Franke; v resnici je to mesto podeljeno gđcni Mariji Tramat, učiteljici-voditeljici istotam.

Bojišče. Padel je novomeški profesor Maks Sever kot nadporočnik na vzhodni fronti. Ranjen je bil po nesreči, koj ko je došel v ogenj. Umrl je v bolnišnici v Munkaču na Ogrskem. — G. Fr. Malesek, strokovni učitelj kmetijske šole na Grmu, sedaj poročnik, je bil odlikovan s »Signum laudis«. — Padel je g. Srečko Kavčič, učitelj z Rakitne, kot častnik v rezervi. Nedavno se je poročil.

Izpremembe. Črnomelj: Marija Gaberšek, prov. učit., Metlika; Olga Krašovec, supl., Rožni dol. — Kranj: Ljudmila Lederhas, supl., Smartno pri Kranju; Ivana Valenčič, zač. vod., Velesovo. — Krško: Karolina Rostohar, prov. učit., Cerklje; Valentina Bučar, prov. učit., Kostanjevica; Karmen Hvala, prov. učit., Št. Rupert; Antonija Turk, supl., Mokronog; Ana Mencin, prov. učit., Raka. — Litiya: Štefanija Novak, prov. učit., Prežganje; Josipina Erjavc, supl., Št. Lambert. — Kočevje: Amalija Erker, supl., Koprivnik; Marija Kreiner, prov. učit., dekliška šola, Kočevje. — Ljubljana: Berta Pišlar, supl., šišenska dekliška osemrazrednica; Ivana Sušnik, prov. učit., Marijanišče; Frančiška Baraga, poizkus, kand., šentjakobska šola. — Ljubljanska okolica: Olga Knez, supl., Moste. — Novo mesto: P. Engelbert Klasinc in p. Blanko Kavčič, supl., deška šola, Novo mesto; Vida Krašovec, supl., Mirna peč. — Postojna: Pavla Herbst, supl., Št. Peter na Krasu; Marija Ušeničnik, supl., Emilija Kiferle, prov. vod., Studeno. — Radovljica: Friderika Kenda, pom. učit., zas. nem. šola, Sava-Jesenice; Pavla Semen, zač. učiteljica, Koroška Bela.

Raznoterosti.

Kot dogodek iz dobe svetovne vojne beležimo časniško poročilo, da so zaradi pomanjkanja kuriva in zaradi hudega mraza zaprli šole v Monakovem ter po drugih bavarskih mestih. Tudi na Dunaju, v Ljubljani, Mariboru in drugod so deloma podaljšali semestralne počitnice.

Na deželi. Lani so bili izdali v Nemčiji parolo: mestne otroke med počitnicami na deželo! Stvar se je izborno obnesla. Samo v münstrski škofiji so bili spravili 12.500 otrok iz mest in industrijskih krajev na kmete. To preseljevanje je in bo imelo marsikatero ugodno posledico. Prvič se ne dá tajiti, da je bivanje otrok med dobro-vernimi in pobožnimi družinami na deželi v verskem oziru nanje prav blagodejno vplivalo. Pa tudi socialnega blagoslova tej napravi ni odrekati. Dežela in mesta se tako čedalje bolj zbližujejo. Prav gotovo bodo nekateri taki otroci hoteli pozneje stalno prebivati na deželi ter tam posvetiti svoje moči javnemu blagru kot uslužbenci. V gospodarskem oziru je to preseljevanje osobito za sedanje čase pomanjkanja prevažnega pomena. V Nemčiji upajo, da se bo to karitativno delo še podvojilo in potrojilo.

Regulacija. Vsled iniciative deželnega glavarja utegne učiteljstvo na Zgornjem Avstrijskem dobiti v kratkem ugodne plače potom regulacije, ki je sedaj v delu.

Ali se bo tok izpremenil? Z radostjo beležijo francoski katoličani, da je med vseučiliškimi slušatelji ter med mladimi literati in umetniki za časa vojske verska misel zopet vzklila in da se čedalje širši, verskemu življenju poprej odtujeni sloji Cerkvi približujejo. Nezaupno pa zasledujejo valovanje med učiteljstvom državnih šol ter oprezujejo, bo li krvava vojska med njimi imela toliko vpliva, da se bo poznal zaželeni preokret na boljše, kajti doslej so bili učitelji francoskih državnih šol najtrdnejša opora Cerkvi sovražne ljudovlade in lajzicije šol. Vsled svojega stališča ter vpliva v šoli in v občini (v manjših občinah izvršujejo povečini tajniške posle, po deželnih

ckrožjih pa vodijo volitve) določajo takorekoč politični in verstveni tok med ljudstvom.

V političnem oziru je skoraj vse francosko učiteljstvo na strani leveice. Vsled vojske se je komaj kje pokazala znatna izprememba. So pač tudi nastale izjeme, ki splošnega položaja ne preustroje. Prav tako lice bo ohranilo tudi verstveno polje, četudi govore o domačem miru.

Verno sliko ondotnih razmer opisuje katoličan Pousard (*Revue prat. d'apolog.* 1916, p. 667):

»Polastili so se duš šolskih otrok. Vse mora služiti lajziciji: modroslovje, zgodovina, slovstvo; še celó pripovedke La Fontainove so ostrigli; iz zemljepisnih knjig so črtali slike spomenikov, mest itd., da se ja ne bi kje čitalo ime Boga, da ja ne bi kaj spominjalo na Boga. O veri so samo zato govorili, da so jo skazili in zavrgli ali pa s pomočjo naravoslovja in zgodovine osmešili...«

Večina francoskih učiteljev napoveduje kljub vojski še ostrejši boj, da bi se ohranila in utrdila lajiška šola; zato zahtevajo, da se zabrani verska propaganda na fronti in po bolnišnicah, češ, da to škoduje državnim šolam, ki je šola demokracije in republike. Nasproti se pa navdušujejo Buisson, Herriot, Lanson, Goblot in drugi za takozvano »Union Sacrée« ter zahtevajo, naj si podajo roke duhovniki in učitelji, da bi se tako spravili Cerkev in šola; a tudi ti se ne name ravajo dotakniti lajiškega značaja sedanje francoske šole. Nam je potem seveda neumljivo, kaj vendar hočejo z besedo »Union Sacrée«!

Tako bodo morali francoski katoličani kljub velikim žrtvam, ki jih prestajajo za domovino, svoj težki boj za šolo nadaljevati, kajti posebnega preobrata na bolje pri dosedanjih vodilnih krogih ni še opaziti.

Koprsko c. kr. učiteljišče je bilo otvorjeno v Trstu (via del Torrente 12) dne 1. februarja. Za sedaj so bili sprejeti samo taki gojenci, ki so že obiskovali

kako učiteljišče. Vstop je dovoljen tudi gojenkam.

Celotno vseučilišče. V Zagrebu bo v doglednem času izpopolnjeno ondotno vseučilišče tudi z medicinsko fakulteto. Nabranih imajo v ta namen že polčetrni milijon kron.

Kako izrabljajo »vojni mir«. Društvo »Svobodna šola« je imelo početkom ja-

nuarja občni zbor na Dunaju. Pri tej priliki se je razglasilo, da je število članov v zadnjem bojnem letu napredovalo za 6000! Samo na Dunaju so privabili 4000 novih društvnikov. Za agitacijo je bilo razdanih 70.000 (!) kron. — Iz tega vidimo, kako nasprotniki sedanje šole dosledno razpenjajo svoje nevarne mreže, da bi zadali smrtni udarec krščanski šoli.

Slovstvo in glasba.

Fr. Novak: **Zaznamek okrajšav korespondenčnega pisma.** Cena 3 K. V Ljubljani 1916. Katoliška bukvarna.

Stenografi bodo za to 105 strani obsegajoče delce avktoriu prav zelo hvaležni. Pa ne samo začetniki; tudi za spretnejše stenografe pogled v to pregledno, jasno sestavljeno knjigo ne bo brez haska. Posebno dobro pa bo došla šolskemu pouku in samoukom, saj prinaša tako množino korespondenčnih in parlamentarnih okrajšav, samoznakov, kratic, matematičnih znakov, da bo — v zvezi s »Slovensko stenografijo« istega avktorja — komaj kdo v zadrego prišel, ne da bi v dvomu mogel spoznati, kaj je v danem slučaju primernejše in pravilnejše. Prav posebej naj še omenim krasen, zgleden prof. Bláhov avtogram, priročno obliko in žepni rabi primerno vezavo. Dr. K.

Protialkoholne kateheze. Z dovoljenjem p. n. knezošofijskega ordinariata lavantinskega z dne 6. januarja 1917, št. 11. Maribor, 1917. Založila »Sveta vojska«. Cena 15 vin. — Drobní zvezček ima tri izdelane biblične kateheze (Trezni Daniel, Razuzdani Baltazar, Sv. Janez Krstnik), ki so vanje povzeta potrebna pojasnila o škodljivosti alkoholnih pijač in primerni nauki za življenje. Bo jako porabno.

Die Weltmission der kath. Kirche. Illustrierte Monatsblätter zur Förderung des kathol. Missionswesens in Österreich. Im Anschluß an den Franziskus-Xaverius-Missionsverein und unter Mitwirkung der Zentralstelle für Marianische Kongregationen herausgegeben von der Schriftleitung der »Katholischen Missionen«. Freiburg i. B. u. Wien. Herdersche Verlagshandlung.

Prvi zvezek tega mesečnika ima poleg lepih ilustracij iz misijonskih krajev tudi sliko dunajskega kardinala Pifflla s kratkim priločilom, v katerem beremo: »Iz srca pozdravljam novi, poljudni misijonski časopis, ki ima plemenit namen: da ponese misijonsko misel in spoznavanje svetovnega misijonskega poklica sv. katoliške Cerkve v čedalje širše kroge po naši ljubi Avstriji in da vabi vse vernike na praktično sodelovanje pri tem plemenitem podjetju.«

Naše ujeđe. I. del: Sove. Z 10 podobami in 8 prilogami. Spisal dr. Janko Ponebšek. Ponatis iz »Carniole« 1915-1916. Cena 3 K 50 vin. V Ljubljani, 1917. Izdalo in založilo »Muzejsko društvo za Kranjsko«. Tisk Blasnika naslednikov.

Po dolgem času je to na domačem knjižnem trgu zopet enkrat večja prirodopisna knjiga, ki podrobno obravnava manjšo živalsko skupino, oziraje se posebno na kranjske faunistične razmere. Z veliko ljubeznijo do prirode opisuje pisatelj posamezne vrste sov, omenja natančno njih geografično razširjenost in nas seznanja z njih življenjem. Dr. Ponebšek je zbral z redko vestnostjo obilo gradiva, ki ga bo s pridom uporabljal znanstvenik kakor tudi vsak ljubitelj prirode, predvsem sleherni razumen lovec in učitelj. — Pisatelj pripravlja drugi del »Naših ujeđ« (kragulje), ki izide v doglednem času.

Uđe »Muzejskega društvo za Kranjsko« in šolska vodstva dobe to knjigo po znižani ceni za 2 K 50 vin., s poštnino 2 K 80 vin., ako pošljejo denar naprej in si jo naroče naravnost pri »Muzejskem društvu za Kranjsko« v Ljubljani; v knjigotrštvo 3 K 50 vin.

Kadar se Ciciban joče.

O. Župančič.

Hitro

Počasi

P. H. Sattner.

p
Ci - ci-ban se cme-ri

mf *rit.* *p*

The first system consists of three staves. The top staff is the vocal line, starting with a whole rest followed by a half note 'Ci', a quarter note 'ci', a quarter note 'ban', and a half note 'se cme-ri'. The piano accompaniment starts with a whole rest, then enters with a melody in the right hand and a bass line in the left hand. Dynamics include *mf*, *rit.*, and *p*.

hitro

f
za dve mi - li Je - ri. Hi - tro, hi - tro meh za smeh, vleci ga po vseh koteh,

mf *p*

The second system consists of three staves. The vocal line begins with a half note 'za', a quarter note 'dve', a quarter note 'mi - li', a half note 'Je - ri'. This is followed by a half note 'Hi - tro', a quarter note 'hi - tro', a quarter note 'meh', a quarter note 'za', a quarter note 'sme', a quarter note 'h', a quarter note 'vleci', a quarter note 'ga', a quarter note 'po', a quarter note 'vseh', a quarter note 'koteh'. The piano accompaniment continues with a melody in the right hand and a bass line in the left hand. Dynamics include *f*, *mf*, and *p*.

me - či ga ob tla, pod strop, in ob steno, hop, hop, hop! Pok, pok,

The third system consists of three staves. The vocal line continues with a half note 'me - či', a quarter note 'ga', a quarter note 'ob', a quarter note 'tla', a quarter note 'pod', a quarter note 'strop', a quarter note 'in', a quarter note 'ob', a quarter note 'steno', a quarter note 'hop', a quarter note 'hop', a quarter note 'hop!', a quarter note 'Pok', a quarter note 'pok'. The piano accompaniment continues with a melody in the right hand and a bass line in the left hand. Dynamics include *f*.

zadržuje

pok, pok, pok se meh raz-po-či, smeh iz nje-ga sko-či,

hitro

ha-ha-ha, smeh iz nje-ga sko - - - - - či.

ritard.

Draginjska doklada „Slovenskemu Učitelju“.

Obenem s poslano naročnino so v podporo našemu listu darovali čč. gg. in cenj. gdčene.: Po 5 K: Nadrah Ignacij, stolni kanonik v Ljubljani, Primožič Ivan, nadučitelj v Mekinjah, sedaj rez. poročnik v Zagrebu (bolnišnica); 4 K: gdč. Mattanović Asta, mestna učiteljica v Ljubljani; po 2 K: Krek Frančišek, župnik, Vranja peč; šolsko vodstvo Češnjice; Zabret Val., župnik v Št. Vidu nad Ljubljano; gdč. Bitenc Mara, učiteljica, Ihan pri Domžalah; gdč. Dežman Pavla, učiteljica, Gorje pri Bledu; po 1 K: gdč. Cundrč Margareta, učit. na slov. trgovski šoli v Ljubljani; gdč. Maurin Marija,

učiteljica, Novi kot; gdč. Šerc Marija, mestna učiteljica v Ljubljani; Močnik Frančišek, kurat, Kal na Goriškem; gdč. Kobal Hermina, voditeljica ljudske šole Podlipo; Zupan Ivan, župnik v Hrenovicah; gdč. Klun Nežika, učiteljica, Kuželj ob Kolpi; gdč. Gross Maksa, učiteljica v Žireh; gdč. Bajec Ljudmila, učit., Vel. Lašče; Sajovic Jakob, mestni kpl. v Ormožu; gdč. Kleinstein Ana, učiteljica, Polhov Gradec; gdč. Grčar Angela, učit. v Komendi; gdč. Hafner Mira, učiteljica, Krka na Dol.; gdč. Maier Marta, mestna učiteljica v Ljubljani; Repolusk Mirko, župnik, Št. Vid nad Valdekom (Štajersko).

